

O'PKA SILI

Umarov O'ktam Tovbayevich

Yuldasheva Gulchehra Abdullayevna

Raximov Xushvaqt Mirzayevich

Jizzax viloyati Do'stlik Jamoat salomatligi texnikumi

ANNOTATSIYA

O'pka sili nafas a'zolari tizimi kasalliklarida ichida keng tarqalgan kasallik hisoblanadi. Kasallikni bakteriyalar keltirib chiqaradi. Kasallikning asosiy yuqish manbayi havo-tomchi yo'lidir. O'pka sili bilan kasallangan bemorlarda odontogen o'choqning bo'lishi kasallik jarayonining o'ziga xos intoksikasiya alomatlari, qondagi o'zgarishlar, o'pkaning yemirilishi, immunoglobulinlar va immunitet tarkibiy qismlarining o'zgarishi bilan ajralib turadi. O'pka sili kattalarda va bolalarda ham uchraydi, faqat bolalarda klinik belgilari kuchliroq namoyon bo'ladi. Kasallik vaqtida davolansa, bemor butunlay sog'ayib ketishi mumkin. O'z vaqtida davo choralarini ko'rmaslik og'ir oqibatlariga olib kelishi mumkin.

Kalit so'zlar: O'pka sili, Mycobacterium tuberculosis, infeksiya manbayi, yo'tal, qattiq terlash, izoniazid

Sil kasalligi har qanday yuqumli kasallikdan rivojlangan o'limning ikkinchi asosiy sababi bo'lib hisoblanadi, OIV/OITSdan keyingina ikkinchi o'rinda turadi. O'pka sili – bu Mycobacterium tuberculosis complex bakteriyalari keltirib chiqaradigan surunkali yuqumli kasallik. Ko'pincha u nafas olish organlariga ta'sir qiladi, ammo bo'g'imlarga, suyaklarga, ko'zlarga, periferik limfa tugunlariga ham zarar yetkazishi mumkin. Sil kasalligining 95% hollarda yuqishi havo tomchilari orqali, – alimentar (zararlangan oziq-ovqat mahsulotlarini iste'mol qilish) yoki kontakt orqali sodir bo'ladi. Sil kasalligini o'z vaqtida aniqlamaslik va savodsiz davolash o'limga olib kelishi mumkin.

O'pka silining 2 xil shakli mavjud:

- ochiq (bakteriyalar balg'am bilan birga chiqadi, MBT ijobiy);

- yopiq (bakteriyalar chiqmaydi, MBT salbiy).

Kasallikning alohida shakllari:

- sarkoidoz;
- plevrit;
- plevral empiema.

Sabablari

O'pka silining qo'zg'atuvchisi ko'pincha *Mycobacterium tuberculosis* (*Mycobacterium tuberculosis* guruhidagi bakteriya) - aktinomitsetlar oilasining kislotaga chidamli gram-musbat tayoqchasi (mikobakteriyalar jinsi). Ba'zida kasallik ushbu guruhdagi boshqa qo'zg'atuvchi sababli kelib chiqadi.

Sil kasalligi infeksiya manbayi kasal odamlar (ayniqsa, ochiq shakl tashxisi qo'yilganlar). Infeksiya yo'li – respirator hisoblanadi, ya'ni bakteriyalar tarqalgan havodan nafas olish. Bir yil ichida ochiq shakldagi silga chalingan bemor o'ndan ortiq odamga yuqtirishi mumkin.

Shuningdek, kasallik manbalari parranda va qoramol bo'lishi mumkin. Sil kasalligi sigir suti, tuxum bilan yoki kasallangan hayvonlarning axlati suvga tushganda yuqadi.

Mycobacterium tuberculosis bakteriyasi tanaga kirganda, tasvirlangan patologiya har doim ham rivojlanmaydi. Agar odam sog'lom va kuchli immunitetga ega bo'lsa, infeksiya xavfi past bo'ladi.

O'pka silining belgilari:

Yo'tal (Dastlab quruq, ammo tayoqchalar tarqalishi bilan namga aylanadi. U kamida 3 hafta davom etadi), past darajadagi isitma (normadan 1-2 daraja yuqori), qonli yo'tal, ko'krak qafasidagi og'riq, qattiq terlash (ayniqsa kechasi), jismoniy mashqlar paytida nafas qisilishi, zaiflik, bezovtalik, vazn yo'qotish.

Bolalarda o'pka silining belgilari:

Bolalarda, yuqorida tavsiflangan alomatlardan tashqari, sil kasalligi o'zini namoyon qiladi:

- limfa tugunlarining kattalashishi va og'rishida;
- terining oqarishida (terining qon aylanishi yomonlashadi);
- uyqu buzilishida;
- fikr tarqoqligida;
- kayfiyatning keskin o'zgarib turishida.

O'pka silining diagnostikasi

O'pka sili mikroskopik tarzda tasdiqlanadi. To'g'ri tashxis qo'yish uchun bemorga tekshiruv buyuriladi, unga quyidagilar kiradi:

Bemor haqida kerakli ma'lumotlarni to'plash: alomatlar, yuqtirish ehtimoli, ilgari boshdan kechirgan kasalliklari.

Klinik tekshiruv : umumiy holat baholanadi, dominant alomatlar o'rganiladi.

Ftiziatri bilan maslahatlashish : sil kasalligini davolash bilan shug'ullanadigan mutaxassis, tekshiruv paytida shifokor chap yoki o'ng o'pkaning nafas olish funksiyasida kechikish mavjudligini aniqlash uchun ko'krak qafasini palpatsiya qiladi.

Laboratoriya diagnostikasi.

Mantu testi-bu patogenning oqsillarga sezgirligini ko'rsatadigan test. Mikobakteriyaning atipik shakli bilan kasallanganda yoki emlashdan keyin yuqori sezgirlik mavjud bo'ladi. Substrat t-limfotsitlar tomonidan hosil bo'ladi. Ular faollashganda, kechiktirilgan turdagi allergik reaksiya rivojlanadi.

Mantu testi yallig'lanish reaksiyalarini keltirib chiqaradigan mexanizmlarni faollashtiradi, ular hujayralarning to'planishi bilan tavsiflanadi – terida shish, qizarish paydo bo'ladi. Tuberkulyoz testining asosini tirik mikobakteriyalar emas, balki ularning parchalanish mahsulotlari (tuberkulin) tashkil etadi. Teri ostiga yuborish paytida kichik papula (taxminan 5 mm) hosil bo'ladi, u tez orada eriydi. 3 kundan keyin shifokor natijalarni baholaydi.

Sil kasalligini aniqlashning mikroskopik va bakteriologik usullari

Tanada Kox tayoqchasi borligini aniqlash uchun yo'tal paytida chiqarilgan balg'am olinadi. U 3 marta olinadi: ftiziatriga birinchi tashrif paytida, ertasi kuni ertalab,

ikkinchi qabul paytida. Agar bemor balg'amni to'play olmasa, , bronxoskopiya paytida olingan yoki oshqozon tarkibidagi materiallardan foydalanish mumkin. Sil kasalligini tashxislashda mikroskopik test patogenni aniqlashni ta'minlaydi, shuning uchun u juda muhimdir.

Sil kasalligini davolash

Davolash paytida bemor chekish va spirtli ichimliklardan voz kechishi, gigiena qoidalariga rioya qilishi kerak.

Sil kasalligini davolash uchun birinchi darajali dorilar

Sil kasalligida qabul qilish mumkin: "Rifampitsin"; "Etambutol"; "Izoniazid"; "Pirazinamid". "Streptomitsin" tomir ichiga yuboriladi. Ushbu dorilar bakteriyalarning toksinlarini emas, balki o'zlarini yo'q qiladi, mikobakteriyalarning faol dori-darmonlarga chidamliligi rivojlanishiga to'sqinlik qiladi.

Sil kasalligini davolash uchun ikkinchi darajali dorilar:

"Protionamid", "Sikloserin", "Etionomid". Tomirga yuboriladi: "Amikatsin", "Kanamitsin", "Vomitsin". Dori-darmonlarning dozalari bemorning vazni, uning yoshi vaalomatlarining og'irligini hisobga olgan holda individual ravishda belgilanadi.

Sil kasalligi bilan kasallangan odamlarning gigiyenasi:

- Jamoat joyida bo'lganda jarrohlik niqobini kiyish (har 4-6 soatda o'zgartirish).
- Ixtisoslashgan tibbiy muassasalarda davolanish.
- Yon tomonga yo'talish, og'izni ro'molcha bilan yopish.
- Sil kasalligida gospitalizatsiya

Agar tashxis tasdiqlansa, kasalxonada davolanish taxminan 3-4 oy davom etadi. Bemorning mikobakteriyalarni chiqarmasligini tasdiqlovchi balg'amni uch marta topshirgandan keyingina u ambulatoriya yoki sanatoriy sharoitida davolanishi mumkin. Batsilla silga qarshi barcha dorilarga chidamli bo'lsa, bemor kasalxonada bir yarim yilgacha yotishi mumkin.

REFERENCES:

1. M. F. ZIYAYEVA. TERAPIYA. (Ichki kasalliklar). Qayta ishlangan va to'ldirilgan 6-nashri. Toshkent — «ILM ZIYO» — 2017.
2. A. Gadayev “Ichki kasalliklar propedevtikasi”. “Muxarrir” nashriyoti, Toshkent 2012.
3. Abduxakimov B.A. Sil bilan kasallangan bemorlar va ularning oila a'zolarining emosional holati. // Modern scientific challenges and trends. – 2020. -Issue 12(34). –P. 56-60.
4. Xaydarovna, M.F., Toirjonovna, M.N., & Narzullaevna, R.O. (2020). Prevention Of Anemia In Patients With Tuberculosis. The American Journal of Medical Sciences and Pharmaceutical Research, 2(11), 62-65. <https://doi.org/10.37547/TAJMSPR/Volume02Issue11-11>.
5. Nargiza Toirjonovna Mamatova. O'pka sili bilan kasallangan bemorlarga stomotologik yordam ko'rsatishning ahamiyati. Academic Research in Educational Sciences VOLUME 3 | ISSUE 1 | 2022 ISSN: 2181-1385 Scientific Journal Impact Factor (SJIF): 5.723 Directory Indexing of International Research Journals-CiteFactor: 0.89 DOI: 10.24412/2181-1385-2022-1-258-264
6. Mamatova N.T. Psychological characteristics of adolescents with respiratory tuberculosis. Journal of Biomedicine and Practice 2020, vol. 5, issue 5, pp.135-140. <http://dx.doi.org/10.26739/2181-9300-2020-5-20>.
7. <https://med24.uz>
8. www.medical.ru.